

Ką apie ikonas (šventus atvaizdus) rašo Katalikų Bažnyčios Katekizmas

(KBK)1159§ Šventas paveikslas, liturginė ikona, dažniausiai vaizduoja *Kristų*. Ji negali atvaizduoti neregimo ir nesuvokiamo Dievo; tik Dievo Sūnaus Įsikūnijimas davė pradžią naujai paveikslų „ekonomijai“:

Seniau Dievas, kuris neturi nei kūno, nei regimos išvaizdos, visiškai negalėjo būti vaizduojamas paveiksle (reikėtų versti: **ikonoje** *Mariaus Vilucko pastaba* *). Tačiau dabar, kai Jis tapo matomas kūne, kai Jis pats gyveno su žmonėmis, aš galiu kurti regėto Dievo paveikslą (reikėtų versti: **ikoną** *Mariaus Vilucko pastaba**). [...] Atviromis akimis regime Viešpaties šlovę.³³

(KBK)1160§ Krikščioniškoji ikonografija paveiksluose atkuria tą Evangelijos naujieną, kurią Sventasis Raštas perduoda žodžiais. Paveikslas ir žodis papildo vienas kitą:

Trumpai nusakome mūsų tikėjimo požiūrį: mes išsaugome visas mums perduotas rašytas ir nerašytas Bažnyčios tradicijas, jų nekeisdami. Viena jų yra su skelbiamos Evangelijos įvykiais suderinta paveikslų tapyba (reikėtų versti: **ikonografija** *Mariaus Vilucko pastaba* *) tikint, kad Dievo Žodis tikrai, o ne tariamai yra tapęs žmogumi; toks derinys naudingas ir pravartus mūsų tikėjimui, nes vienas kitą geriau nušviečiantys dalykai, be abejonės, yra vienodai reikšmingi.³⁴

(KBK)1161§ Visi liturginių apeigų ženklai, neišskiriant nė Švenčiausiosios Dievo Motinos ir šventųjų paveikslų, siejasi su Kristumi. Jie iš tiesų ženklina Kristų, kuris juose yra šlovinamas. Juose matome „debesį liudytojų“ (Žyd 12, 1), kurie toliau rūpinasi pasaulio išganymu ir su kuriais mes esame suvienyti, ypač sakramentinių apeigų metu. Jų atvaizduose mūsų tikėjimui atsiveria žmogus, sukurtas kaip „Dievo paveikslas“, pagaliau perkeistas ir „panašus į Jį“³⁵, taip pat angelai, vienijami Galvos Kristaus:

Remdamiesi Dievo įkvėptu mūsų Bažnyčios tėvų mokymu ir Katalikų Bažnyčios Tradicija (nes žinome, kad ji priklauso nuo Bažnyčioje gyvenančios Šventosios Dvasios), būdami įsitikinę ir gerai apsvarstę, apibrėžiame, kad šventose Dievo bažnyčiose, ant šventų indų ir rūbų, ant sienų ir stovų, namuose ir pakelėse turi būti spalvingų ar iš akmens bei kitokios medžiagos tinkamai pagamintų taip mums brangių bei atgaivą teikiančių kryžių, taip pat garbingų bei šventų paveikslų (reikėtų versti: **ikonų** *Mariaus Vilucko pastaba**), vaizduojančių Viešpatį Dievą, mūsų Išganytoją Jėzų Kristų, mūsų nekalčiausiąją Karalienę – šventąją Dievo Gimdytoją, garbinguosius angelus ir visus šventuosius bei palaimintuosius.³⁶

(KBK)1162§ „Paveikslų (reikėtų versti: **ikonų** *Mariaus Vilucko pastaba**) grožis ir spalvos skatina mane melstis. Tai šventė mano akims; lygiai kaip ir gamtos vaizdai, jie ragina mano širdį garbinti Dievą.“³⁷ Įsižiūrėjimas į šventus paveikslius drauge su Dievo žodžio apmąstymu ir liturginėmis giesmėmis darniai jungiasi su apeigų ženklais, ir švenčiamas slėpinys giliai sminga į širdį, kad paskui jį išreikštų naujas tikinčiųjų gyvenimas.

(KBK)1192§ Šventi paveiksliai mūsų bažnyčiose ir namuose yra skirti žadinti ir stiprinti mūsų tikėjimui Kristaus slėpinium. Garbindami Kristaus ir Jo atliktų išganymo darbų paveikslius, mes garbiname Jį patį. Gerbdami Švenčiausiosios Dievo Motinos, angelų ir šventųjų paveikslius, pagerbiame juose pavaizduotus asmenis.

II Nikėjos susirinkimas, suformulavęs atvaizdo (*εικον*, ikonos) būtinybės tikėjimui dogmą, vyko Bizantijoje, graikų kalba, todėl savoka „ikona“ buvo naudojama neatsietai nuo tuo metu paplitusios vaizdavimo tradicijos ir būdo. Jeigu Susirinkimas būtų norėjęs abstrakčiai įtvirtinti bet kokį vaizdavimą kaip esminį šios dogmos principą, jis nepabrėžtų: „būdami įsitikinę ir gerai apsvarstę, apibrėžiame, kad šventose Dievo bažnyčiose, ant šventų indų ir rūbų, ant sienų ir stovų, namuose ir pakelėse turi būti spalvingų ar iš akmens bei kitokios medžiagos **tinkamai pagamintų** taip mums brangių bei atgaivą teikiančių kryžių, taip pat garbingų bei šventų ikonų“. Aišku, galima įvairiai teoriškai samprotauti apie šią sąvoką „**tinkamai pagamintų**“, bet visokios teorijos nublanksta prieš faktą, jog Susirinkimo metu ir anksčiau, ir po jo, iki pat šių laikų gyvavo kanoniškas, liturginis ikonografijos menas, praktiškai ir teoriškai perduodamas iš vieno meistro kitam per kartų kartas. Galima drąsiai teigti, kad kalbėdamas apie **tinkamai** pagamintas ikonas ir kryžius II Nikėjos susirinkimas turi omenyje nuo ikonografinės tradicijos priklausantį ir kanonais nuo iškraipymų apsaugotą meną. Nepamirškime fakto, kad tuo metu jokių kitokių „paveikslų“ bažnyčiose net neegzistavo, visur būdavo naudojamos liturginės ikonos - tiek Bizantijoje, tiek Romoje. (*Mariaus Vilucko pastaba*)

³³ Šv. Jonas Damaskietis, *Imag.* 1, 16

³⁴ Nikėjos II Susir. 787 m.: COD 135.

³⁵ Plg. Rom 8, 29; 1 Jn 3, 2.

³⁶ Nikėjos II Susir.: DS 600.

³⁷ Šv. Jonas Damaskietis, *Imag.* 1, 47